

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Det foreliggende forslag skal ses i sammenhæng med forslagsstillernes samtidig fremsatte forslag om en landbrugsreform i forbindelse med oprettelse af en jordbrugerfond. Indførelse af andelsejede brug vil sammen med opretholdelse af en jordbrugerfond løse en lang række af landbrugets problemer på såvel kort som langt sigt.

Bemærkninger til forslagens enkelte bestemmelser

Ad 1 a

En andelsforening starter typisk med, at den får overdraget jord og bygninger af en gruppe landbrugere, som derefter forpagter deres ejendom med individuel brugsret og ejendomsret til løsøre og besætning. Standardbestemmelser skal sikre, at ind- og udmeldelse foregår via fællesskabet. Alle andelshaverne skal opfylde landbrugslovens bestemmelser om landbrugsuddannelse m. v.

Ad 1 b

For et andelsbrug skal såvel brugsretten som ejendomsretten til alle produktionsmidlerne være fælles. Arbejdsopgaver og planlægning udføres altså i fællesskab. Andelsbruget giver arbejdsvederlag til den enkelte. Den nødvendige startkapital pr. deltager vil være mindre, og arbejdsglæde og produktivitet kan være større på grund af arbejdsfællesskabet og en skiftende arbejdsdeling. Andelsbruget kan i vid udstrækning sikre deltagerne kortere arbejdstid, bedre muligheder for ferie, fridage, efteruddannelse, organisationsarbejde samt politisk arbejde, og det kan åbne for kvinders og byngdoms deltagelse i landbrugsarbejdet. Desuden kan maskinerne udnyttes mere rationelt, og man kan indrette sig med et arbejdsmæssigt og menneskeligt glidende generationsskifte og undgå enkeltmandsbrugets produktionskredsløb igennem livsaldrene. Endelig kan en alsidig og økologisk driftsform bevise sin berettigelse i et støttet landbrug.

Mindst halvdelen af andelshaverne skal have en landbrugsuddannelse. Endvidere bør mindst halvde-

len af andelshaverne have landbruget som hovederhverv, men det kan være nødvendigt at dispensere fra denne regel i de første år, hvor det kan være nødvendigt med betydelige indtægter fra arbejde uden for ejendommen for at finansiere opstarten. Som hovedregel skal alle andelshaverne være bosiddende på andelsbruget, men også her kan det være nødvendigt at dispensere, afhængigt af forholdene på det enkelte brug og by- og landzonelovens bestemmelser.

Ad 1 c

For et produktionskollektiv gælder det samme som for et andelsbrug, men her suppleres deltagerens arbejde i jordbruget enten ved anden erhvervsaktivitet på stedet (værksteder, undervisning osv.) eller ved et omfattende lønarbejde uden for stedet. Størrelsen vil kunne variere fra et husmandsbrug med 3-4 beboere til et gods med over hundrede beboere, som indgår i en kibbutzlignende organisation. Der lykkes virkelig op for et mangfoldigt livsløb gennem alle aldre og for en nedbrydning af arbejdspecialiseringen og påtvungne sociale barrierer og kønsroller. Mindst en af andelshaverne skal opfylde alle landbrugslovens krav, og som hovedregel skal alle være bosiddende på ejendommen. Men i øvrigt vil begrebet dække så stor en variation i ejendomsstørrelser og driftsformer, at det er håbløst at forsøge at opstille detaljerede, generelle krav. Produktionskollektiver skal derfor kun kunne oprettes på dispensation i hvert enkelt tilfælde.

Ad 2

Standardbestemmelser skal sikre, at den enkelte andelshaver ved udtræden eller dennes arving kun kan uddrage det oprindelige indskud reguleret efter forbrugerpristallet, og at den fællesskabsejede kapital ved en eventuel opløsning tilflyder jordbrugerfonden. Kapitalgevinster igennem årene vil således tilgå foreningen som sådan, og rentebyrden og generationsskiftet vil blive lettet.

Ad 3